

BỒI DƯỠNG TƯ DUY KINH TẾ CHO HỌC SINH, SINH VIÊN TRƯỜNG CAO ĐẲNG SƠN LA

Lê Thị Khánh Hoà; Lê Anh Tuấn
Trường Cao đẳng Sơn La

Tóm tắt: Trong bối cảnh cách mạng công nghiệp lần thứ tư (4.0) đang làm thay đổi sâu sắc đời sống kinh tế - xã hội, việc bồi dưỡng tư duy kinh tế cho học sinh, sinh viên trở thành yêu cầu tất yếu, đặc biệt tại các cơ sở giáo dục nghề nghiệp như Trường Cao đẳng Sơn La. Bài viết phân tích vai trò của tư duy kinh tế trong đào tạo, nêu rõ các cơ hội và thách thức, đồng thời đề xuất một số giải pháp thiết thực nhằm phát triển tư duy kinh tế cho học sinh, sinh viên, giúp các em chủ động thích nghi với môi trường làm việc hiện đại, sáng tạo và cạnh tranh.

Từ khoá: Tư duy kinh tế, học sinh, sinh viên, giáo dục nghề nghiệp, Trường Cao đẳng Sơn La, Cách mạng công nghiệp 4.0

FOSTERING ECONOMIC THINKING FOR STUDENTS AT SON LA COLLEGE

Le Thi Khanh Hoa; Le Anh Tuan
Son La College

Abstract: In the context of the Fourth Industrial Revolution (Industry 4.0), which is profoundly transforming socio-economic life, fostering economic thinking among students has become an essential requirement, especially at vocational education institutions such as Son La College. This article analyzes the role of economic thinking in education and training, identifies both opportunities and challenges, and proposes practical solutions to help students develop economic thinking. These efforts aim to equip them with the ability to actively adapt to a modern, creative, and competitive working environment.

Keywords: Economic thinking, students, vocational education, Son La College, Industry 4.0

Nhận bài: 05/04/2025

Phản biện: 23/04/2025

Duyệt đăng: 27/04/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong thời đại chuyển đổi số, tư duy kinh tế là nền tảng giúp người lao động hiểu được giá trị lao động, tự định hướng nghề nghiệp và xây dựng cuộc sống tài chính bền vững. Đối với học sinh, sinh viên Trường Cao đẳng Sơn La, đặc biệt là những em xuất thân từ vùng cao, vùng sâu, việc bồi dưỡng tư duy kinh tế không chỉ có ý nghĩa trong đào tạo nghề mà còn là cửa ngõ giúp các em hội nhập với nền kinh tế hiện đại.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Tư duy kinh tế trong bối cảnh kinh tế thị trường, hội nhập quốc tế và chuyển đổi số

Tư duy kinh tế là khả năng vận dụng các nguyên lý kinh tế học để phân tích, đánh giá và đưa ra quyết định trong các tình huống thực tiễn nhằm tối ưu hóa nguồn lực, tạo ra giá trị và nâng cao hiệu quả hoạt động. Đây không chỉ là kỹ năng chuyên môn của người học ngành kinh tế, tài chính mà là nền tảng quan trọng giúp mọi người lao động chủ động trong hành vi tiêu dùng, đầu tư, tiết kiệm, lập kế hoạch tài chính cá nhân và khởi nghiệp trong nền kinh tế thị trường.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, nền kinh tế nước ta ngày càng hội nhập sâu rộng với thế giới, đặc biệt khi tham gia các hiệp định thương mại tự do như CPTPP, EVFTA... Sự thay đổi nhanh chóng về công nghệ, mô hình kinh doanh và nhu cầu thị trường đòi hỏi lực lượng lao động tương lai phải có tư duy linh

hoạt, khả năng thích nghi và năng lực tự học cao. Điều này càng đặt ra yêu cầu cấp thiết đối với học sinh, sinh viên - những người đang chuẩn bị hành trang để bước vào thị trường lao động - phải được trang bị tư duy kinh tế hiện đại, sáng tạo và thực tiễn. Tư duy kinh tế cho học sinh, sinh viên trong giai đoạn hiện nay cần đảm bảo các yếu tố sau:

(1) Khả năng phân tích và giải thích các hiện tượng kinh tế: Học sinh, sinh viên cần hiểu được các quy luật cung - cầu, giá cả, cạnh tranh, và các tác động của chính sách kinh tế đến đời sống và công việc. (2) Năng lực đánh giá hiệu quả và rủi ro trong các quyết định tài chính - kinh doanh: Học sinh, sinh viên biết lập kế hoạch tài chính cá nhân, cân nhắc giữa chi phí - lợi ích, nhận diện các cơ hội đầu tư và khởi nghiệp. (3) Hiểu biết và ứng dụng công nghệ vào hoạt động kinh tế: Học sinh, sinh viên biết sử dụng phần mềm kế toán, tài chính, các công cụ số để quản lý chi tiêu, thu nhập, học tập qua nền tảng số. (4) Tư duy phản biện và khả năng ra quyết định độc lập: Học sinh, sinh viên không phụ thuộc vào lối mòn nhận thức mà có thể đề xuất các phương án mới phù hợp với thực tế kinh tế.

Việc thiếu tư duy kinh tế khiến học sinh, sinh viên khó nắm bắt cơ hội, thiếu chủ động trong học tập và nghề nghiệp, dễ bị động trước các biến động thị trường. Ngược lại, nếu được bồi dưỡng đúng hướng, tư duy kinh tế sẽ là công cụ đắc lực

giúp học sinh, sinh viên định vị bản thân, nâng cao năng lực cạnh tranh và sẵn sàng thích ứng trong nền kinh tế số hóa toàn cầu.

2.2. Thực trạng tư duy kinh tế của học sinh, sinh viên Trường Cao đẳng Sơn La hiện nay

Hiện nay, tư duy kinh tế của học sinh, sinh viên Trường Cao đẳng Sơn La vẫn đang trong giai đoạn hình thành và phát triển, tuy nhiên còn tồn tại không ít hạn chế cần được quan tâm khắc phục. Trong bối cảnh đổi mới giáo dục nghề nghiệp gắn với chuyển đổi số và hội nhập quốc tế, việc đánh giá đúng thực trạng tư duy kinh tế sẽ là cơ sở để xây dựng các giải pháp phù hợp.

Một bộ phận học sinh, sinh viên đã bắt đầu có nhận thức rõ hơn về vai trò của kinh tế trong đời sống và công việc, thể hiện qua việc chủ động tìm hiểu kiến thức tài chính cá nhân, tham gia các hoạt động học thuật về khởi nghiệp, hay đăng ký học các khóa học kinh tế mở qua nền tảng trực tuyến. Những học sinh, sinh viên này thể hiện khả năng tiếp cận công nghệ, sử dụng phần mềm hỗ trợ học tập, và bước đầu biết cách phân tích vấn đề kinh tế đặt ra trong thực tế học tập cũng như đời sống.

Tuy nhiên, trên thực tế, đa số học sinh, sinh viên vẫn còn thiếu tư duy phân tích kinh tế, chưa quen với việc đặt vấn đề, phản biện, hoặc tự ra quyết định có cân nhắc về chi phí và lợi ích. Nhiều học sinh, sinh viên vẫn học tập thụ động, thiên về ghi nhớ lý thuyết hơn là vận dụng vào các tình huống thực tế. Tư duy phản biện và sáng tạo trong các môn học còn mờ nhạt. Bên cạnh đó, do xuất phát điểm từ các vùng miền khó khăn, không ít học sinh, sinh viên chưa có điều kiện tiếp cận công nghệ, hạn chế về kỹ năng tin học và ngoại ngữ cũng là rào cản lớn trong quá trình hình thành tư duy kinh tế. Ngoài ra, việc thiếu kỹ năng mềm như giao tiếp, làm việc nhóm, thuyết trình hay quản lý thời gian cũng khiến học sinh, sinh viên gặp khó khăn trong việc triển khai các ý tưởng kinh tế thành các hoạt động thực tiễn. Nhiều học sinh, sinh viên chưa có cơ hội trải nghiệm thực tế tại doanh nghiệp, chưa được tiếp cận với mô hình kinh doanh cụ thể, dẫn đến tư duy còn mang tính hình thức và cảm tính.

Như vậy, tư duy kinh tế của học sinh, sinh viên Trường Cao đẳng Sơn La hiện nay tuy đã có chuyển biến tích cực ở một bộ phận, nhưng nhìn chung vẫn còn nhiều hạn chế. Việc nhận diện rõ thực trạng này là tiền đề quan trọng để từ đó xây dựng chương trình giáo dục phù hợp, giúp học sinh, sinh viên phát triển tư duy kinh tế hiện đại, phù hợp với yêu cầu của thị trường lao động trong thời đại số.

2.3. Giải pháp bồi dưỡng tư duy kinh tế cho học sinh, sinh viên Trường Cao đẳng Sơn La

Một là, tích hợp nội dung tư duy kinh tế vào các môn học. Nhà trường cần xây dựng chương trình đào tạo theo hướng tích hợp, trong đó đưa các nội dung liên quan đến tư duy kinh tế vào các môn học bắt buộc và tự chọn như Kinh tế học đại cương, Pháp luật đại cương, Kinh tế chính trị Mác - Lênin, Quản trị học, Marketing căn bản... Việc lồng ghép này không chỉ dừng lại ở việc cung cấp kiến thức lý thuyết đơn thuần, mà còn phải chú trọng vào việc phát triển các kỹ năng tư duy phân tích, đánh giá, phản biện và giải quyết vấn đề. Thông qua các tình huống thực tiễn, mô phỏng quyết định kinh tế, phân tích thị trường, đánh giá hiệu quả đầu tư..., học sinh, sinh viên sẽ từng bước hình thành khả năng suy nghĩ logic, linh hoạt, và biết cách áp dụng kiến thức vào thực tế cuộc sống cũng như môi trường làm việc. Đồng thời, cần cập nhật thường xuyên nội dung môn học để bắt kịp với sự thay đổi nhanh chóng của kinh tế số, góp phần trang bị cho học sinh, sinh viên tư duy kinh tế hiện đại và có khả năng thích nghi cao trong bối cảnh mới.

Hai là, tăng cường hợp tác với các doanh nghiệp trong quá trình đào tạo. Nhà trường cần thiết lập mối quan hệ bền chặt với các doanh nghiệp trong và ngoài tỉnh, tổ chức các chương trình học kỳ doanh nghiệp, các buổi tham quan, tọa đàm nghề nghiệp, hội thảo chuyên đề với sự tham gia của chuyên gia, doanh nhân, giảng viên thỉnh giảng từ thực tiễn. Những hoạt động này không chỉ giúp học sinh, sinh viên cập nhật xu thế, kỹ năng nghề nghiệp mới mà còn là cơ hội để họ tiếp xúc, học hỏi, xây dựng tư duy kinh tế từ góc nhìn thực tiễn, qua đó hình thành động lực học tập và định hướng nghề nghiệp rõ ràng hơn. Nhà trường cần đưa học sinh, sinh viên đi tham quan, thực tập, hoặc mời doanh nhân, chuyên gia về chia sẻ kinh nghiệm. Điều này giúp học sinh, sinh viên cập nhật kiến thức thực tế, hiểu rõ yêu cầu nghề nghiệp và phát triển tư duy kinh tế qua trải nghiệm trực tiếp.

Ba là, đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng phát triển năng lực tư duy thông qua các tình huống thực tiễn. Giảng viên cần mạnh dạn chuyển đổi từ phương pháp truyền thụ kiến thức thụ động sang phương pháp dạy học phát triển năng lực. Điều này bao gồm việc sử dụng tình huống kinh tế thực tế, dự án học tập, hoạt động mô phỏng và kỹ thuật tranh biện để thúc đẩy học sinh, sinh viên phân tích, đánh giá và đề xuất giải pháp. Việc đổi mới không chỉ giúp nâng cao chất

lượng dạy học mà còn giúp học sinh, sinh viên rèn luyện khả năng tư duy phản biện, sáng tạo, năng lực ra quyết định – những yếu tố cốt lõi của tư duy kinh tế hiện đại. như dạy học theo tình huống, theo dự án, thảo luận nhóm hoặc mô phỏng tình huống kinh doanh để kích thích học sinh, sinh viên tư duy, phản biện và đưa ra giải pháp kinh tế một cách chủ động, sáng tạo.

Bốn là, khuyến khích học sinh, sinh viên học thông qua trải nghiệm thực tiễn. Giảng viên nên khuyến khích và tạo cơ hội để học sinh, sinh viên học tập thông qua các trải nghiệm thực tế như tham quan doanh nghiệp, phân tích mô hình kinh doanh thực tiễn, thực hiện đề tài nghiên cứu nhỏ hoặc viết báo cáo thực tập. Ngoài ra, có thể giao bài tập tình huống yêu cầu học sinh, sinh viên điều tra, phỏng vấn, khảo sát thị trường, từ đó rút ra bài học. Cách tiếp cận này giúp học sinh, sinh viên hiểu sâu sắc hơn bản chất các vấn đề kinh tế, phát triển kỹ năng tự học, tự nghiên cứu và giải quyết vấn đề một cách khoa học. như phân tích mô hình doanh nghiệp, viết kế hoạch kinh doanh, khảo sát thị trường... Giảng viên đóng vai trò dẫn dắt, khơi gợi và định hướng học sinh, sinh viên vận dụng kiến thức vào các tình huống cụ thể, tăng cường tư duy kinh tế thực tiễn.

Năm là, tổ chức cho học sinh, sinh viên tự học và thực hành kỹ năng kinh tế cá nhân. Học sinh, sinh viên cần hình thành thói quen quản lý tài chính cá nhân ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường. Điều này bao gồm việc lập kế hoạch thu – chi, tiết kiệm, đầu tư nhỏ, sử dụng phần mềm theo dõi tài chính, học cách chi tiêu hợp lý, tránh vay nợ tiêu dùng không cần thiết. Việc thực hành kỹ năng tài chính hằng ngày sẽ góp phần xây dựng tư duy kinh tế thực tiễn, giúp học sinh, sinh viên hiểu được giá trị của đồng tiền, biết lập kế hoạch dài hạn và quản trị rủi ro tài chính cá nhân., quản lý ngân sách, chi tiêu hợp lý, đầu tư nhỏ và sử dụng các ứng dụng công nghệ để theo dõi tài chính. Việc thực hành thường xuyên sẽ hình thành tư duy quản lý tài chính và giúp học sinh, sinh viên nâng cao nhận thức về giá trị kinh tế trong cuộc sống hàng ngày.

Sáu là, định hướng và tạo điều kiện để học sinh, sinh viên tham gia các câu lạc bộ kinh doanh, các cuộc thi khởi nghiệp, trải nghiệm tại doanh nghiệp. Học sinh, sinh viên nên chủ động tham gia các hoạt động ngoại khóa học thuật như câu lạc bộ kinh tế, nhóm nghiên cứu thị trường, diễn đàn học sinh, sinh viên khởi nghiệp, hoặc các cuộc thi ý tưởng kinh doanh, sáng tạo sinh viên. Những hoạt động này giúp học sinh, sinh viên rèn luyện tư duy kinh tế qua trải nghiệm thực tế, cọ xát với môi trường cạnh tranh, đồng thời phát triển các kỹ năng mềm như thuyết trình, làm việc nhóm, tư duy phản biện và kết nối xã hội – những yếu tố cần thiết cho sự phát triển toàn diện. các câu lạc bộ học thuật về kinh tế, tham gia các cuộc thi ý tưởng kinh doanh, mô phỏng khởi nghiệp hoặc thực tập tại doanh nghiệp. Những hoạt động này tạo môi trường thuận lợi để học sinh, sinh viên rèn luyện tư duy kinh tế, kỹ năng mềm và mở rộng mạng lưới kết nối xã hội.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh chuyển đổi số và hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, việc bồi dưỡng tư duy kinh tế cho học sinh, sinh viên không chỉ là một yêu cầu tất yếu mà còn là đòn bẩy chiến lược trong giáo dục nghề nghiệp. Đối với Trường Cao đẳng Sơn La – nơi có nhiều học sinh, sinh viên đến từ vùng sâu, vùng xa – việc phát triển tư duy kinh tế càng mang ý nghĩa quan trọng, giúp người học chủ động thích ứng, tự tin hội nhập và nâng cao năng lực cạnh tranh. Thực trạng hiện nay cho thấy bên cạnh một bộ phận học sinh, sinh viên đã có nhận thức tích cực, vẫn còn nhiều hạn chế về kỹ năng tư duy phân tích, phản biện và ứng dụng thực tiễn. Do đó, việc đổi mới chương trình đào tạo, gắn lý thuyết với thực hành, tăng cường trải nghiệm doanh nghiệp và tạo điều kiện để học sinh, sinh viên tự rèn luyện kỹ năng tài chính cá nhân là những giải pháp thiết thực, cần được triển khai đồng bộ và bền vững. Qua đó, góp phần xây dựng một thế hệ lao động không chỉ giỏi chuyên môn mà còn có tư duy kinh tế linh hoạt, sáng tạo, phù hợp với yêu cầu của nền kinh tế hiện đại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trường Cao đẳng Sơn La (2023), Báo cáo đào tạo nghề nghiệp gắn với chuyển đổi số, Lưu hành nội bộ, Trường Cao đẳng Sơn La, Sơn La.
2. Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội (2022), Chiến lược đào tạo nghề nghiệp quốc gia đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, Hà Nội.
3. Trần Thị Mai Hương (2021), “Tư duy kinh tế trong giáo dục nghề nghiệp”, Tạp chí Kinh tế và Dự báo, số 22 (tháng 11/2021), tr. 45–48.
4. Nguyễn Minh Tuấn (2020), Đào tạo nhân lực trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp 4.0, Nhà xuất bản Lao động, Hà Nội.